

MELIKA SALIHBEG BOSNAWI

TRAGICA JUGOSLAVICA, VLADIMIR DEDIJER

Gospodina V. Dedijera, glasovitog Titova biografa, historičara, predsjedavajućeg Russellova Komiteta . . . , čovjeka plemićkih osobina ali sasma pogubljenih iluzija pred kraj njegova života, upoznala sam u danima vlastite političke drame.

Kratka povijest:

U jesen 1985. oslobođena sam iz komunističkog zatvora u Foči – na umoru (74-i dan štrajka glađu). Pola godine kasnije, po oporavku, pozvana sam u Beograd, u okviru kojih kontakata sa tadašnjom političkom opozicijom srećem u dva maha gospodina Vladimira Dedijera. Prvi put na javnom mjestu, drugi put u njegovu domu. Ova druga prilika omogućila mi je uistinu nezaboravan razgovor sa vodećim komunističkim disidentom, umornim čovjekom, ali i ljudskim bićem potpuno novih spoznaja. Bilo je, naime, sasma u skladu sa svjetskim trenutkom pričati o događajima u Iranu, koji su, uz to, imali i ogroman utjecaj na moju političku, i moju sudbinu uopće. Ovo što slijedi i samu me je beskrajno iznenadilo, kao, dakako, i obradovalo.

Priča druga:

Pozvan da bude gostom prilikom prve proslave pobjede Islamske Revolucije, g. Dedijer je imao prijem kod Imama Homeinija. Kleo mi se (kao i drugima) da je vidio aureolu, svjetlosni krug oko glave te, po njemu, jedinstvene pojave u suvremenoj povijesti duha, koliko i politike. Ispričao je također o svojoj potonjoj obrani Imama i njegove revolucije u Skupštini SFRJ, potsjećajući protivnike svojih izraza divljenja na neka jugoslavenska iskustva nakon oslobođenja 1945.

I danas žalim što sam odbila Dedijerovu ponudu da zajedno napišemo i objavimo inicijalno njegov "Teheranski dnevnik". Nije mi poznato da li je u ostavštini nađen neki takav koncept. Zažalio je i sam riječima "Zašto vi muslimani nikom ne vjerujete?", ispričavši mi da je na ista odbijanja nailazio kad je tražio suradnju za pisanje o višekratnim pokoljima nad M/muslimanima u Sandžaku.

Ubrzo nakon našeg susreta g. Dedijer je otišao u Sloveniju odakle mi se javljao. Ove dvije karte koje su nekim čudom preživjele sve policijske racije moga (sedam puta kupovanog) poštanskog sandučića kao i moga doma, te ratno bombardiranje i seljakanje njegovih ostataka, najbolje kazuju same za se o Dedijerovim posljednjim godinama života koje će mu najprije odnijeti dva sina, a potom njega odvesti u SAD gdje će i umrijeti.

Ovo ovdje samo je skromno potsjećanje na jedan od rijetkih uistinu prijateljskih glasova u vremenima moje skoro apsolutne izolacije iz ex-Yu društva i gotovo života (koje odstranjivanje, mada sad suženo na

zastrašujuće mali prostor onoga što je stoljećima običavalo biti Bosna i Hercegovina, i dalje neumorno traje).

PostScriptum:

Ja sam po drugi put uhapšena, potom prisiljena na egzil i tumaranje po svijetu od Londona, (pa dalje bez Amira) preko Toronta, Washington D.C.-a . . . , do Istambula, Teherana i Kaira . . . ; Nema više (ni Branka) ni Bore (za kog mi je govorio da je ubijen); Vlado je i sam, životno slomljen, ali moralno uspravan, umro; Jugoslavia se raspala na dijelove, krvareći; Bosna - Vladin i moj pradjedovski zavičaj - je poharana i osakaćena . . . Ostaju samo naše knjige, i rijetka prijateljska pisma da blaže.